





### Snalaženje



Svi članci na Portalu su

smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi\_pojam site:hkv.hr“.

### Administriranje

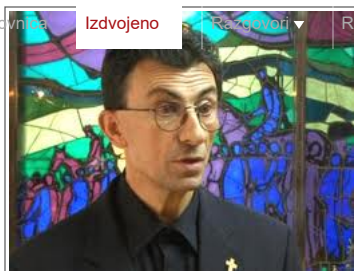
Korisničko ime

Lozinka

Zapamti me

Prijava

- Zaboravili ste korisničko ime?
- Zaboravili ste lozinku?



### Krizni stožer i „reductio ad Hitlerum“

Premda sam se umnogome sklon suglasiti s pokudama koje su Miljenko Jergović i don Anđelko Kačunco usmjerili prema sintagmi „novo normalno“, znatno sam suzdržaniji spram određenih njihovih kritika odnosno usporedaba koje se dohvaćaju Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske za sprečavanje širenja zaraze koronavirusom. Smatram da je neke odluke, postupke i načine komunikacije Stožera doista trebalo, a i dalje treba, izložiti odlučnoj kritici, utemeljeno i odvajkada sam bio kritičan prema kritikama i argumentacijama koje u nekoliko isforsiranih koraka otkližu prema onomu što filozofi odnosno logičari običavaju nazivati „reductio ad Hitlerum“.

Naime, Jergović je napisao da je „samo u nacističkoj Njemačkoj zdravlje bilo propisano kao patriotska obaveza svakoga čistokrvnog Nijemca“ te da je „to onda bilo to 'novo normalno', samo u nekoj drugoj, njemačkoj jezicičnoj nakaradi“. A Kačunco kaže (kako je već navedeno) da je „dobro poznato koliko je npr. Hitler bio u tu 'duhovnost' uvučen i njome oduševljen“, iza čega slijedi rečenica u kojoj don Anđelko tendenciozno spominje doktoricu Alemku Markotić i ministra Vilija Beroša povezujući ih, uz spominjanje mogućnosti da su te veze slučajne, s okultizmom – kojim se, kako je prije istaknuo, uz ostale bavio i Hitler. Don Anđelko se pritom služi figurom misli poznatom kao



„litota“ (grč. „λιτότης“), gdje se svjesno slabi ili umanjuje izraz kako bi se time postigao suprotan učinak: istaknula ili pojačala kakva ideja, predodžba ili emocija.

Neće biti suvišno razjasniti da je pojam „reductio ad Hitlerum“ skovao Leo Strauss, njemačko-američki politički filozof židovskoga podrijetla, koji je 1938. zbog jačanja Hitlerova nacionalsocijalizma napustio Njemačku i emigrirao u SAD. „Reductio ad Hitlerum“ je logička pogreška, a često i svjesna smicalica, gdje se u raspravi ili polemici protivnika odnosno njegova stajališta uspoređuje s Hitlerom ili nacionalsocijalizmom. Pogreška u zaključivanju nastaje po ovome obrascu: „Hitler je podupirao X. Dakle, X je loše, zločinačko, nacističko“. Takovrsnu pogrešku u zaključivanju, koju još nazivaju i „igranje na nacističku kartu“, razjasnit ćemo uz pomoć nekoliko jednostavnih primjera: Hitler je bio vegetarijanac. Dakle, vegetarijanstvo je loše, zločinačko i nacističko. Hitler je smatrao važnim jačati ratno zrakoplovstvo. Dakle, jačanje

ratnoga zrakoplovstva je nešto loše i protučovječno, zločinačko i nacističko. Doista, ako je u nacističkoj Njemačkoj zdravlje bilo propisano kao patriotska obaveza, na što se osvrće i kao komparativni primjer uzima Miljenko Jergović, to ne znači da je svaka briga za zdravlje nacije potaknuta nacističkom ideologijom „nordijske rase“ i „nadčovjeka“. K tome je zanemarena jedna krupna i krucijalna razlika. Naime, Stožer civilne zaštite RH apelira da se zaštite životi i zdravlje bolesnih i najugroženijih, a ne rješava ih se u posebnim sanatorijima – za razliku od onoga što je činio Hitler i njegovo nacionalsocijalističko zakonodavstvo i rasno zakonomjerstvo, da bi eugeničkim putem dobio zdrav narod, takozvanu arijsku odnosno nordijsku rasu krepkih, silovitih i okrutnih ljudi. U Trećemu Reichu, kako je Hitler u utvarnim predodžbama zamišljao, imat će pravo gospodstva samo „arijski 'Herrenmensch'“ kojega treba eugenički uzgojiti i pedagoški odgojiti. „Moja pedagogika je nemilosrdna,“ – izjavljivao je Hitler – „sve što je slabo mora se čekićem dotući. U mojim redovničkim zamcima odrast će omladina pred kojom će se svijet prestrašiti. Želim silovitu, gospodstvenu, neustrašivu i okrutnu omladinu... Iz očiju joj treba blistati slobodna, divna zvijer...“ (8)

### Hitlerova netrpeljivost spram kršćana

Nijemci kršćanske vjere, bilo katolici bilo protestanti, koji su 30-ih godina 20. stoljeća činili više od 90 posto njemačkoga pučanstva, također su smetali Hitleru, ali ne, razumije se, zbog svoje narodnosti i rase. Dok je Hitlerov antisemitizam bio i rasni i vjerski, a ugrađivao je u tu mržnju i klasne elemente jer je u Židovima vidio „pohlepne kapitaliste“, k tome je bilo i zavisti zbog mnoštva uspješnih Židova na brojnim područjima, od znanosti i umjetnosti, do proizvodnje, trgovine i bankarstva – Hitlerova je netrpeljivost spram kršćana bila potaknuta isključivo njihovom vjerom i duhovnošću. Kršćanstvo je Hitler smatrao nastavkom židovstva, pronalaskom Židova Pavla. Četiri mjeseca prije nego će zaključiti konkordat s Crkvom, Führer je 23. ožujka 1933. u krugu najužih suradnika rekao da s njome treba zaključiti mir te objasnio: „Ja ću to i učiniti. A zašto da ne učinim? To me neće zadržati da kršćanstvo kasnije iskorijenim iz Njemačke, da mu ne ostane ni traga ni glasa. Čovjek može biti ili kršćanin ili Nijemac. Jedno i drugo ne može biti.“ (9)

U svjetlu svega navedenog posve mi se začudnim doimaju riječi don Anđelka Kačunca kada je rekao da je Hitler bio uvučen u okultističku „duhovnost“ i njome oduševljen povezujući je, opet citiram riječi i složenice don Anđelkove, s „časnom sestrom“ Alemkom Markotić i 'za-križen-pobožnim-fra' Vilijem Berošem, i to samo zato što su spominjali „kristalnu kuglu“ odgovarajući na pitanje o završetku epidemije. Poštovani don Anđelko ima pravo u tome vidjeti gatanje i vraćanje, sve do hitlerolikoga okultizma, kao što ja u dotičnome spominjanju kristalne kugle razaznajem bezazlenu slikovitost u izričaju, čime se smjeralo izraziti krhkost znanstvenoga znanja i naznačiti male prognostičke dosege epidemiološke struke u susretu s pandemijom novoga i do sada nepoznatoga soja virusa.

Eufemistički bih mogao reći da je gospodin Kačunco pretjerao, ali taj glagol ne doima mi se u ovome kontekstu prikladnim jer konotira kvantitativno nepodudaranje mišljenja i bitka, spoznaje i stvarnosti. Pretjerati znači 'nešto učiniti u prevelikoj mjeri i količini'. Ovdje je riječ o kvalitativnome ili bitnome otklonu riječi od stvarnosti, a ne o kvantitativnome ili stupnjevitome. Jer „reductio ad Hitlerum“ prilično je otrcana smicalica koja smjera ne samo diskvalifikaciji neistomišljenika i protivnika nego i njegovoj dehumanizaciji. A raščovječenje čovjeka je, metafizičkom

u nenormalnoj situaciji mogla ili trebala postati normalna, kao što je u nacističkoj Njemačkoj zdravlje bilo propisano kao patriotska obaveza svakoga čistokrvnog Nijemca.“ (5)

Don Anđelko Kačunco u istome članku piše o okultizmu kao „praksi veoma raširenoj među vodećim ljudima politike“ i nadalje obrazlaže: „Dobro je poznato koliko je npr. Hitler bio u tu 'duhovnost' uvučen i njome oduševljen. Možda je posve slučajno, a možda i nije, ali je svakako čudno što su i 'časna sestra' Alemka Markotić i 'za-križen-pobožni-fra' Vili Beroš spominjali 'kristalnu kuglu' u odgovoru na pitanje o završetku epidemije...“ (6)



terminolo  
Naslovnica  
riječ o od **Izdvojeno**

supstancijalna promjena. U svakom slučaju promjena kvalitete, a ne kvantitete. Stoga tu nije  
Razgovori  
Reportaže  
Vijesti  
Kultura  
Domovini  
HKVPedija

Ponuda

HT

O nama



Stožeru civilne zaštite i Kriznomu stožeru Ministarstva zdravstva moglo se, i još uvijek se može, uputiti brojne argumentirane kritike umjesto etiketa i pseudo-argumenata poput „reductio ad Hitlerum“. Ali treba reći da članovi tih stožera uz prigovore zavrjeđuju i pohvale za mnogo toga učinjenog. S većim ili manjim uspjehom, s boljim ili manje dobrim rezultatima usmogli su zadržati epidemiju pod nadzorom, zaštititi zdravlje i sačuvati živote mnogih naših građana, posebice onih najugroženijih. Imamo opravdane razloge za vjerovanje da su ovi ljudi željeli činiti dobro. I u toj želji i htijenju danonice ustrajavanju Uza sve propuste, neusklađenosti, upadanja u formalna i stvarna protuslovlja imaju pred očima cilj da bude što je moguće manje poboljšavanja i smrtnosti naših građanki i građana. Valjalo bi stoga biti određen i odmjeran u kritiziranju, što u slučaju izrečenih stajališta Miljenka Jergovića i don Anđelka Kačunka ponajprije znači uočiti razliku između kritiziranja i „hitleriziranja“, bilo potonje izričito ili prikriveno.

### Ustavni sud i mjerenje protuepidemijskih mjera

Hoću jasno istaknuti da smatram važnim pridržavati se protuepidemijskih mjera (s jezičnoga je gledišta zanimljivo da se gotovo isključivo govori o mjerama, a jedva da se spominju uredbe, propisi, pravila, upute, naputci, preporuke itd.). Držim da su mjere bile i jesu opravdane i potrebne ne zato što ih je propisao Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske – nego ih je, upravo obrnuto, Stožer propisao zato što su opravdane i potrebne. To nikako ne znači da je baš svaka mjera bila opravdana, niti znači da su sve mjere uvedene u skladu s načelom razmjernosti. Još manje to znači da je svaka mjera bila dobro argumentirana ili, kako bi se to reklo pomodnom novinarskom terminologijom, „iskomunicirana“. Svjedočili smo lutanjima, zastranjenjima, neujednačenostima, nekoherentnostima.

O uvedenim protuepidemijskim mjerama oglasio se na sjednici održanoj 14. rujna Ustavni sud Republike Hrvatske. Znatnom je većinom glasova odlučio da su sve mjere, s iznimkom one koja se odnosila na zabranu rada nedjeljom, bile u skladu s Ustavom RH i da su za njihovo donošenje postojali objektivni i racionalni razlozi. Mnogi kritičari smatraju da obrazloženje tih odluka na brojnim mjestima pokazuje raznovrsne i višespektrne slabosti i ranjivost na argumentirane prigovore, ali time se u ovome članku nećemo baviti.



Tijekom posljednjih pola godine svjedočimo da su zbog pandemije bolesti COVID-19 uzrokovane koronavirusom uvedene diljem Europe i svijeta različite mjere. Nazivane su anglicizmom „lockdown“, također i stoljećima starim galicizmom „karantena“ (riječ je posuđena iz franc. „quarantaine“ u značenju 'četrdeset'; mornare i putnike za koje se sumnjalo da imaju kakvu zaraznu bolest zadržavalo se u izolaciji četrdeset dana), terminima „izolacija“, „samoizolacija“ i slično.

### Raspršeni i atomizirani otoci

Imperativi trenutačnoga pandemijskog življenja izriču se sintagmom „novo normalno“ i s njome povezanim pojmovima „fizička distanca“ i „izolacija“. Uputno je svrnuti pozornost na etimologiju potonje riječi. „Izolacija“ dolazi od talijanskoga „isola“ što znači 'otok', a dublji korijeni sežu do latinskoga „insula“. Izreka „deportatio in insulam“ prevedena s latinskoga znači 'progonstvo na otok' a odnosila se na kaznu progonstva u starome Rimu. Biti izoliranim znači nalikovati otoku, a bivati otokom u tome bi smislu značilo podnositi odijeljenost, trpjeti kaznu. Neotklonjivo se nadaje pitanje: Jesu li Europa i cijeli svijet, svekoliko čovječanstvo, prognani uslijed pandemije koronavirusa na neki imaginarni i simbolički otok ili, prikladnije rečeno, jesu li se i sami prometnuli u mnoštvo atomiziranih i raspršenih otoka, nakon čega se ponašaju kao distancom odijeljeni individuumi, a ne osobe za koje je konstitutivna relacija prema drugim osobama, druženje i interakcija, blizina i prisnost? Ljudi se u „lockdownu“ i izolaciji nađu suočeni s opasnošću da postanu svojevrsne „monade“, u sebe zatvoreni i samodostatni duhovni atomi „bez prozora“, kako je monade u djelu „Monadologija“ tumačio znameniti njemački racionalistički filozof i matematičar Gottfried Wilhelm Leibniz.

Ne možemo u ovome kontekstu zaobići roman „Kome zvono zvoni“, koji je napisao Nobelovom nagradom okrunjeni američki književnik Ernest Hemingway. On prije početka ovoga romana navodi misli Johna Donnea, engleskoga metafizičkog pjesnika s kraja 16. i početka 17. stoljeća, katolika prošetoga dubokom vjeron:

„Nijedan čovjek nije Otok, sasvim sam za sebe; svaki je čovjek dio Kontinenta, dio Zemlje; ako more odnese Grodu zemlje – Europe je manje, kao da je odnijelo kakav Rt, Posjed tvoga prijatelja ili tvoj vlastiti; smrt svakoga čovjeka smanjuje mene, jer sam obuhvaćen u Čovječanstvu; I zato nikada ne pitaj kome zvono zvoni; Tebi zvoni.“ (10)

Način življenja označen sintagmom „novo normalno“ ovdobnoga čovjeka vodi do toga da zastrašen i zaglušen, izoliran ili „uotočen“, ne čuje nikakva zvona. A ona zvone na uzbunu, pozivaju da se trgnemo i suprotstavimo opasnim tendencijama da se „novo normalno“ prikaže kao nešto uistinu normalno. Uz ostalo je posrijedi jezični sklop posve nepripadan hrvatskome jeziku.

### Rogobatnost sintagme „novo normalno“

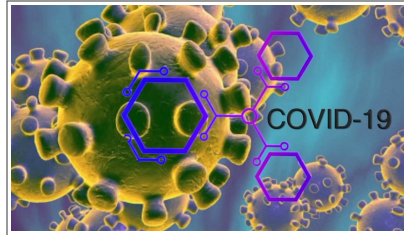
Izričaj „novo normalno“, jednostavno i mehanički preuzet iz engleskoga jezika („new normal“), uza sve upozorava na zabrinjavajuću pojavu globalizmom nošene amerikanizacije drugih kultura pa time i jezika. Te pojave nisu zaobišle ni Hrvate i njihov jezik. Političari i novinari utječu se nekritičkomu prihvaćanju anglicizama (mahom amerikanizama), pokazujući time nebrigu o hrvatskome jeziku i nedostojno podaništvo ili tzv. kolonijalni lingvokulturni mentalitet. Svjedočimo zabrinjavajućim pojavama da se preuzimaju ne samo riječi i sintagme nego i sámi duh engleskoga jezika; njemu svojstveni oblici i način tvorbe, sintaksa i semantika. Valja pri tome reći da nije toliko nepoželjno prihvaćanje tuđica, koliko izostajanje njihove odgovarajuće prilagodbe. Ako već prihvaćamo engleske i druge inojezične elemente, njihovi se modeli trebaju prilagoditi hrvatskomu jeziku. Kada je riječ o jezičnome sklopu „novo normalno“, valja primijetiti da smo suočeni s dvama pridjevima, bez imenice na koju se odnose, što nije svojstveno višeriježnim pojmovima u hrvatskome jeziku. Stoga je u duhu hrvatskoga trebalo „new normal“ prevesti u „nova normalnost“ (što bi bila morfološki prilagođena složenica koju čine pridjev i imenica).

Ali premda bi to u jezičnome pogledu bilo pravilno prilagođeno hrvatskomu jeziku, doista je teško pronaći primjer gdje bi ispred imenice „normalnost“ bilo opravdano i prikladno staviti pridjev „nova“. Ako je nešto normalno, znači da je



uredno, p  
da se rije **Izdvojeno** ro kakvo treba biti – a to podrazumijeva da ne može biti novo. Neće biti nepotrebno podsjetiti  
Naslovnica Razgovori Reportaže Vijesti Kultura Domovini HKVpedija  
dolazi od latinskoga „normalis“ u značenju 'pravilan', 'pravokutan' (u Dalmaciji, Primorju i Istri rekli bi „biti u škvari“, u kontinentalnim krajevima Hrvatske „u vinklu“) pa u tome pogledu i smislu doista nije jasno kako se na novi i drukčiji način može biti normalan. Sve nas to navodi na zaključak da kod sintagme „novo normalno“ riječ ne samo o jezičnoj neskladnosti nego i značenjskoj nereferencijalnosti, štoviše i neprikladnosti za gradbu metaforičkih značenja.

U ovome sam članku kritizirao Miljenka Jergovića i don Anđelka Kačunka zbog utjecanja neivalentnom i umnogome otrcanom načinu zaključivanja „reductio ad Hitlerum“, ali sam, s druge strane, spreman reći da zavrjeđuju pohvalu za mnogo toga inog što su napisali u navedenim člancima, navlastito za iskazanu brigu o hrvatskome jeziku. Vrijedi u tome smislu citirati Jergovićeve književnoumjetnički intonirane rečenice, ujedno oružnički precizne i širokih obzora u svojoj priopćajnoj ekonomičnosti:



„Hrvati, kažu istraživanja, malo čitaju. Ne trebaju nam istraživanja i da primijetimo da otežano govore hrvatski jezik. I pritom malobrojni među njima imaju svijest o tome da su ove dvije stvari povezane: malo čitanje i otežano govorenje. Pa se tako onda svako malo pojavljuju nezgrapne i kvrgave fraze, rogozabne riječi, kojima javne osobe, brbljači i brbljačice na komercijalnim i na onoj jednoj državnoj televiziji, a za njima i vladajući političari, pokušavaju izraziti neko novo stanje ili neku malo drukčiju pojavu. / U pravilu, radi se o doslovnom prijevodu s engleskog – jer to je jezik koji se na hrvatskoj razini može znati i bez čitanja, ali ga formiraju i razvijaju oni njegovi izvorni govornici koji itekako čitaju – najčešće prisvojenom preko naslova u nekom stranom ili domaćem tabloidu ili toaletoidu. I još nešto je pravilo: za to tobože novo stanje i za drukčiju pojavu postoje u hrvatskom jeziku vajakadašnje riječi i fraze, ali za njih naša nečitajuća čeljad naprosto ne zna. / Najnovija fraza, koja ovih dana preplavljuje javni prostor, i djeluje infektivnije i virulentnije od Covida-19 je 'novo normalno.'“ (11)

### Zašto ne „privremena nenormalnost“?

Dospijevamo pred pitanje: Kako je nastao te u jezičnu praksu ušao izraz „novo normalno“? Sintagma „new normal“, kako se uvriježeno smatra, pojavila se nakon svjetske financijske krize koja je počela 2008. te se isprva ova sintagma odnosila na nove uvjete poslovanja i ekonomske strategije za trajanja recesije u godinama koje slijede. „New normal“ rabi se od tada i u drugim kontekstima i područjima da bi se time izrazilo kako su neke pojavnosti i prakse, koje prije nisu bile normalne, nakon krize postale svakidašnje (engl. „commonplace“) ili uobičajene (engl. „accustomed“).

Nije potreban neki osobit osjećaj za značenje pojmova kako bismo primijetili i razabrali da je u najmanju ruku čudno to što umjesto sintagme „novo normalno“ nije u medijski i javni prostor puštena primjerice sintagma „privremeno normalno“ (engl. „temporary normal“). Iako ni taj pojam zbog svoje logičke i jezične neprikladnosti ne bi bio imun na opravdane prigovore, ipak bi zbog jasnoga spominjanja privremenosti nastaloga stanja ulijevao više optimizma i otvarao nadu da će nevoljama s pandemijom bolesti COVID-19 jednom doći kraj, pri čemu smo skloni očekivati da to „jednom“ znači uskoro, nakon čega će se naš vrlo novi svijet vratiti, recimo to jednako nezgrapno, „staronormalnom“ i „normalno normalnom“ načinu života.

### „Svijet više neće biti isti“

Nenormalni način života, prožet strahom i ocrtan ograničenjima, nikada ne može postati „nova normalnost“ jer jednostavno nema govora o normalnome životu i međuljudskome ophođenju u situacijama gdje se fizička distanca nameće kao imperativ, mjera i mjerilo. Najgore ili možda najbolje od svega je što su se mogli čuti glasovi – i to od najvećih svjetskih političkih moćnika i duhovnih mjerodavnika – da nakon pandemije koronavirusa svijet više neće biti isti, da ništa neće biti kao prije. Izrečena od utjecajnih ljudi, ta se mišljenja šire i ukorjenjuju. Bit će dovoljno spomenuti samo dvije izjave. Turski predsjednik Recep Tayyip Erdoğan rekao je koncem ožujka da se „svijet kreće prema periodu u kojem nakon ove epidemije ništa više neće biti isto i u kojem će se izgraditi potpuno novi globalni, politički, ekonomski, socijalni sistem“. (12) Premda iz umnogome drukčije perspektive i motivacije, slično smatra i papa Franjo. Koncem svibnja ustvrdio je: „Kad završi ova pandemija, nećemo moći nastaviti raditi ono što smo radili dosad niti onako kako smo to činili dosad. Ne, sve će biti drukčije“. Zatim je Papa rekao i ovo: „Nakon velikih kušnja koje se ispriječe pred čovječanstvom, a jedna od njih je i ova pandemija, iz njih izlazimo bolji ili lošiji. Neće biti isto, a ja vas pitam: Kakav biste svijet željeli nakon toga? Bolji ili gori?“ (13)

Iz svega proizlazi kako nema sumnje da nismo dospjeli do „kraja povijesti i posljednjega čovjeka“ (14), suprotno onomu što je u tako naslovljenu djelu prije tridesetak godina tvrdio Francis Fukuyama, američki politički znanstvenik koji govorao je da je liberalna demokracija zapadnoga tržišnog društva dovela do „kraja povijesti“, a taj je kraj, kako je tumačio Fukuyama, nastupio pobjedom modela neoliberalnoga kapitalizma, završetkom jednoga dugog procesa simbolički označenoga padom Berlinskog zida 1989. godine.

Svi su izgledi da umjesto kraja povijesti uslijedi njezin novi početak. Ili je to možda početak novoga doba u kojemu će „novo normalno“ s vremenom postati samo „normalno“, neovisno o tome što će pandemija koronavirusa odavno biti nadvladana. Ako svijet bude strukturno prožet nenormalnim uobičajenostima, „novo normalno“ će se u budućnosti umnim mjerodavcima pokazati kao „staro nenormalno“.

### Smisao i nada nasuprot „vječnomu vraćanju istog“

Za razliku od Fukuyame s njegovim „krajem povijesti“ i „posljednjim čovjekom“, njemački filozof Friedrich Nietzsche u 19. stoljeću govorao je o „vječnome vraćanju istog“, što je poslije pokušavao, služeći se logičkim i prirodnoznanstvenim argumentima, izgraditi na razumskim temeljima. Smisao svega toga nalazi Nietzsche u posljednjemu opravdanju „nadčovjeka“. Valja k tome napomenuti da vječno vraćanje istog Nietzsche povezuje s beskonačnošću i u tome razaznaje besmisao svjetskih zbivanja. Nietzscheovu besmisao valja suprotstaviti kršćansku nadu u smisao, u „Logos“ iz Ivanova evanđelja, u Riječ Božju, Bogočovjeka Isusa Krista.

Gabriel Marcel, francuski filozof kršćanskoga egzistencijalizma, govorio je o nadi kao aktu duhovnoga doživljavanja kojim otkrivamo dubine duše. „Samo je u Bogu mir, dušo moja, / samo je u njemu nada moja. / Samo on je moja hrid



Naslovnica **Izdvojeno** [Razgovor](#) [Reportaže](#) [Vijesti](#) [Kultura](#) [Domovini](#) [HKVpedija](#)  
 i spasenja: neću se pokolebati", stihovi su Davidovi u psalmu (Ps 62, 6-7). A Gustave Flaubert, ževnik iz 19. stoljeća, napisao je: „Kada čovjek očajava, uvijek se treba nadati; a kada se nada, uvijek treba sumnjati.“ (15)

Ponuda

HT

O nama



Ostaje nam da se zajedno s papom Franjom kršćanski i općeljudski nadamo – koliko god se u ovome trenutku obezdušujućega „novog normalnog“ nada doimala jalovom i teško ostvarivom – da će svijet iz ove pandemije izići bolji.

Marito Mihovil Letica

Članak je dio niza "Djelovanje pandemije koronavirusa na ljudska prava i slobode", a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije.



- (1) Aristotel, „Politika“, I, 2, 1253 a 10.
- (2) Usp. Gerd Haeffner, „Filozofska antropologija“, Naklada Breza, Zagreb, 2003., str. 58-61.
- (3) Dijana Jurasic, „Što zapravo znači 'novo normalno' i kako se ponašati“, *Večernji list*, 18. 5. 2020., Pristupljeno 25. 9. 2020.
- (4) Miljenko Jergović, „Novo normalno je vazda abnormalno. Riječ je o opasnom pokušaju da se normaliziraju stvari koje su civilizacijski neprihvatljive“, *Jutarnji list*, 5. 5. 2020., Pristupljeno 25. 9. 2020.
- (5) Anđelko Kačunko, „Duhovnost urotnika: 'Novo normalno' kao oporba Novosti kršćanstva“, *Hrvatski tjednik*, br. 820, 18. 6. 2020., str. 38.
- (6) Isto, str. 39.
- (7) Miljenko Jergović, nav. dj.
- (8) Citirano prema: August Franzen, „Pregled povijesti Crkve“, *Kršćanska sadašnjost*, Zagreb, 2004., str. 320-321.
- (9) Friedrich Zipfel: *Kirchenkampf in Deutschland 1933–1945. Religionsverfolgung und Selbstbehauptung der Kirchen in der nationalsozialistischen Zeit (=Veröffentlichungen der Historischen Kommission zu Berlin. Band XI.)*, Berlin, 1965., str. 9.
- (10) Ernest Hemingway, „Kome zvono zvoni“, *Zora – Državno izdavačko poduzeće Hrvatske*, Zagreb, 1952., str. 6.
- (11) Miljenko Jergović, nav. dj.
- (12) Çiğden Münibe Alyanak, „Erdogan: Turska poslala pomoć u 17 zemalja u borbi protiv korona virusa“, *Anadolu Agency*, 25. 3. 2020., Pristupljeno 26. 9. 2020.
- (13) rj/h, „Papa Franjo: 'Nakon pandemije više ništa neće biti isto, svijet će biti bolji ili gori'“, *Direktno*, 31. 5. 2020., Pristupljeno 26. 9. 2020.
- (14) Francis Fukuyama, „The End of History and the Last Man“, Free Press, New York, 1992. Hrvatsko izdanje: „Kraj povijesti i posljednji čovjek“, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1994.
- (15) Gistav Flober (Gustave Flaubert), „Buvar i Pekiše – rečnik otrcanih misli“, Nolit, Beograd, 1964.